

MƠ QUÊ TRONG “XÓM CỎ” CỦA NGUYỄN KHÔI

Đặng Xuân Xuyên

XÓM CỎ

"Khóm tre già đợi gió đứng bên ao"

- Anh Thơ

(Tặng: Đặng Xuân Xuyên)

Mơ... được bỏ Cao Tầng về Xóm Cỏ

Ngồi bờ đê hít thở với sông dài

Ngắm dáng con đò trước cầu cao ngạo nghệ

Bãi ngô non thấp thoáng bóng ai...

.

Ta là kẻ lạc loài chán chê Phố Thị

Chàng Nhà Quê mê kéo vó đêm

Thả hồn thơ cùng chị Hằng "tắm" cá

Cánh tay trần "cất" cả ánh trăng lên...

.

Ta muốn quên cái thời đang biến động

Chỉ vài hôm đã sạch lũy tre làng!

Cánh đồng xanh đã thành Đô Thị Mới

Ở giữa quê như chẳng có Quê Hương?!

.

Còn chút héo lè loi chòi Xóm Cỏ

Ta ra đây ngụ với Bác cu Bần

Nuôi vịt, trồng rau...xuống sông kéo vó

No cái mùi Hoa Cỏ nước hương xuân...

Bắc Ninh, 12 tháng 03.2016

NGUYỄN KHÔI

LỜI BÌNH:

Lẽ thường, người ta mơ "từ quê" được "ra tỉnh", để được sống không khí náo nhiệt, sầm uất nơi phố xá, thị thành, thì nhà thơ Nguyễn Khôi lại mơ bỏ phố về làng, ngược với lẽ thường của nhân thế:

Mơ... được bỏ Cao Tăng về Xóm Cỏ

Ngồi bờ đê hít thở với sông dài

Ngắm dáng con đò trước cầu cao ngạo nghễ

Bãi ngô non thấp thoáng bóng ai...

Nhà thơ tự nhận mình "là kẻ lạc loài chán chê Phố Thị" nên mới mơ khác lẽ thường ở đời: "bỏ Cao Tăng về Xóm Cỏ", để được là:

Chàng Nhà Quê mê kéo vó đêm

Thả hồn thơ cùng chị Hằng "tắm" cá

Cánh tay trần "cất" cả ánh trăng lên...

Những câu thơ đẹp, hàm súc và tươi tắn chất thôn quê.

Những hình ảnh lãng mạn mà khỏe khoắn, phóng khoáng mà dung dị đời thường của "Chàng Nhà Quê" đượm hồn quê trong giấc mơ quê.

Tôi ngần ngại với câu: "Cánh tay trần "cất" cả ánh trăng lên...".

Nét tài hoa của nhà thơ Nguyễn Khôi ở những câu thơ này là sử dụng câu chữ rất "đắc địa", đặt đúng vị trí, đúng hoàn cảnh, đúng ngữ cảnh, không thể xáo trộn, thay đổi. Ví như câu: "Cánh tay trần "cất" cả ánh trăng lên..." nếu bỏ hoặc thay chữ "trần" bằng một chữ khác thì hình ảnh "cánh tay trần" rất đẹp, gợi nét vạm vỡ, phong trần và đậm đặc chất đàn ông sẽ không còn nữa, câu thơ sẽ thiếu "lửa", nhạt đi và kém hay. Hoặc nếu thay từ "cất" bằng một từ khác thì câu thơ: "Cánh tay trần "cất" cả ánh trăng lên..." vốn hút hồn người đọc bởi hình ảnh thơ mộng, đẹp phóng khoáng kiểu Chủ Đổng Tử an nhiên tự tại giữa bãi Tự Nhiên: "cất" cả ánh trăng lên..." sẽ không còn nữa, câu thơ cũng vì thế mà mất hay, hết duyên.

Ta đọc tiếp khổ thơ thứ 3 xem nhà thơ nói gì:

Ta muốn quên cái thời đang biến động

Chỉ vài hôm đã sạch lũy tre làng!

Cánh đồng xanh đã thành Đô Thị Mới

Ở giữa quê như chẳng có Quê Hương?!

Ồ. Thì ra nhà thơ mơ bỏ Phố Thị về Xóm Cỏ là xót xa vì sự đô thị hóa "lũy tre làng" nhanh quá, khủng khiếp quá, còn hơn cả tầm "ăn rồi": "Chỉ vài hôm đã sạch lũy tre làng". "Mái rạ, bờ tre", nét đặc trưng bao đời của làng quê Việt chỉ trong "chốc lát" đã biến mất. Câu "tất lửa tối đèn có nhau" sâu nặng tình làng nghĩa xóm "ngoảnh đi ngoảnh lại" chắc cũng chẳng còn ý nghĩa.

Nhà thơ xót xa, "*muốn quên cái thời đang biến động*" nhưng làm không được, khiến nhà thơ rưng lệ, ngậm ngùi: "*Ở giữa quê như chẳng có Quê Hương?!*"

Chẳng có đau xót nào lớn hơn khi "*Ở giữa quê*" mà "*như chẳng có Quê Hương?!*". Một dấu hỏi, một dấu chấm than đặt ở cuối câu như mũi khoan xoáy vào thẳm sâu nỗi xót xa khi nhà thơ phải chứng kiến sự đổi thay đang tàn phá chất quê, hồn quê của "*cái thời đang biến động*".

Nhà thơ dồn liên tục, liên tục tâm trạng xót xa của kẻ cô đơn, lạc lõng bằng một loạt tính từ: "*chút*", "*héo*", "*lẻ loi*"... đặt liền nhau, đứng trong cùng một câu thơ, để sự cô đơn, nỗi bi thương, tuyệt vọng của kẻ vô gia cư ngay trên chính quê hương mình thẳm sâu vào trái tim người đọc. Ôi, đã "*còn chút héo*", nhà thơ lại bồi thêm hình ảnh "*lẻ loi*" của "*chòi Xóm Cỏ*" trong cùng một câu: "*Còn chút héo lẻ loi chòi Xóm Cỏ*", rồi nhấn nhá thêm bằng giọng ngạo nghễ, bông đùa: "*Ta ra đây ngụ với Bác cu Bần*". Khiến người đọc se lòng với những quặn thắt: Có ai thất thế ra nhập nhóm người vô gia cư lại thản nhiên như vậy? Có ai sa cơ "nhập hội" mấy "bác thằng bần" lại bỡn cợt như thế? Không. Đây là nhà thơ đang cố mượn giọng bông đùa để bỡn cợt, giấu đi nỗi đau đang bóp nghẹt trái tim.

Ở 2 câu cuối, ở khổ thơ khép lại bài thơ, nhà thơ lại vẽ tiếp một giấc mơ quê, một giấc mơ không thể đơn giản hơn nữa, không thể nhỏ bé hơn nữa bởi những hình ảnh trong ước mơ rất đời thường, đời thường đến lam lũ mà đau đáu những khát khao trong trẻo của hồn quê, chất quê:

Nuôi vịt, trồng rau...xuống sông kéo vó

No cái mùi Hoa Cỏ nước hương xuân...

Ôi, giấc mơ giữ lại chút hồn quê, chất quê của nhà thơ Nguyễn Khôi, hay đúng hơn là nhà thơ cất tiếng nói thay ước mơ giữ lại được chút hồn quê, chất quê trên mảnh đất thôn quê, của những người dân lam lũ mà nặng lòng da diết với quê hương, ở "*cái thời đang biến động*" này sao mà lệ mặn ngược vào tim?!

Bởi, là mơ đấy, là khao khát chỉ "tầm thường" thế đấy mà cũng e khó thành!

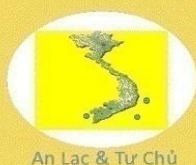
Ôi! Những giấc mơ quê trong thời đại kim tiền!

Hà Nội, chiều 23 tháng 09 năm 2018

ĐẶNG XUÂN XUYẾN

Kính mời đọc thêm những bài khác của tác giả tại:
<http://www.vietnamvanhien.org/DangXuanXuyen.html>

www.vietnamvanhien.net

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN ONLINE VỚI HƠN 10800 TÁC PHẨM